Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021 – 2027

Förslag till redovisning
Utkast 15 april 2019

Region Stockholm

Innehåll

Förord **3**

Inledning **4**

Stockholmsregionens möjligheter och utmaningar **6**
Huvudstadsregionens möjligheter 6
Regionens långsiktiga utmaningar 7

Prioriteringar för regionalt tillväxtarbete **12**
Flernivåstyrning 12
Prioriteringar för Stockholmsregionen 13

Bilaga 1 Utvecklingsbehov avseende samverkan med myndigheter **15**

Bilaga 2 Näringslivets syn på regionala prioriteringar **16**

Förord

Kommer att skrivas i samband med inlämnandet av slutrapporten den 15 augusti 2019.

Inledning

Region Stockholms har fått ett erbjudande att inkomma med en redovisning av analys och prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet inklusive sammanhållningspolitiken (N2018/05320/RTS) till regeringen.

Redovisningen ska innehålla:

- en sammanfattade analys av samhällsutmaningar, möjligheter och förutsättningar för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet och i olika delar av länet
- prioriteringar och deras inriktning
- en beskrivning av hur analysen och prioriteringarna relaterar till de politiska och särskilda målen enligt Kommissionens förslag till EU:s förordningar för sammanhållningspolitiken 2021–2027
- en redogörelse för gränsöverskridande samarbete, över såväl läns- som nationsgränser, inom prioriteringarna
- en beskrivning av länets utvecklingsbehov avseende samverkan med statliga myndigheter
- en beskrivning av hur analys och prioriteringar bidrar till en social, ekonomisk och miljömässig hållbar utveckling.

Regionala utvecklingsstrategier ska vara utgångspunkten för analysarbetet enligt anvisningar i erbjudandet. På grund av övertagandet av det regionala utvecklingsansvaret från och med januari 2019 har Region Stockholm inte ännu beslutat om en sådan strategi. Enligt gällande regional praxis, efter RUFS 2001 och RUFS 2010, har *den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050* varit utgångspunkten för analysarbetet liksom *Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+*[1]. Den *nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och EU-kommissionens förslag till mål för kommande sammanhållningspolitik har varit referensramar för analysen. En dialog har förts med intressenter i regionen för att dels aktualisera frågeställningarna och dels ta ansvar för det samordningsuppdrag Region Stockholm har och som ska utmynna i en bredare bild av regionens utmaningar än den Region Stockholm har för egen del. Dialogen har på olika sätt förts med kommuner, akademier och näringsliv.

Arbetet med att ta fram denna redovisning har genomförts i bred dialog och samverkan med aktörer från nationell, regional och lokal nivå. En arbetsgrupp under ledning av Region Stockholms tillväxt- och regionplaneförvaltning med representanter för Länsstyrelsen i Stockholms län, Storsthlm och Stockholms stad har deltagit i arbetet. En hearing genomfördes den 14 februari 2019 för att inhämta synpunkter från regionala aktörer om hur de regionala prioriteringarna kopplas till EU-kommissionens förslag till politiska mål för den kommande sammanhållningspolitiken. Sammanlagt deltog 68 representanter från regionens kommuner, näringslivet och civilt samhälle i hearingen.

Kommunerna i regionen har bjudits in att beskriva utvecklingsbehov kring samverkan med statliga myndigheter. 19 av regionens 26 kommuner svarade på förfrågan och inget svar har behandlats politiskt. Förfrågan var riktat till berörda kommunala förvaltningar. En del svar skickades in av respektive kommuns tillfrågade förvaltning, en del svar skickades in av respektive kommuns centrala förvaltning.

[1] Länsstyrelsen i Stockholms län, 2018

Näringslivets synpunkter har inhämtats genom intervjuer med utvalda representanter för Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, Företagarna och Svensk handel (se bilaga 2).

För att ytterligare komplettera förankringsarbetet skickas nu förslag till redovisning av ”Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021 - 2027” till kommunerna och deltagande aktörer från näringslivet, en sista gång för att inhämta eventuella synpunkter inför tillväxt- och regionplanenämndens fastställande av svaret.

Stockholmsregionens möjligheter och utmaningar

Huvudstadsregionens möjligheter

Stockholmsregionen är Sveriges huvudstadsregion, Nordens främsta storstadsregion och en av Europas snabbast växande storstadsregioner med en mycket stark tillväxt, attraktionskraft och hög livskvalitet. Regionen står för närmare hälften av Sveriges befolkningstillväxt, mer än hälften av landets tillväxt och nästan en tredjedel av Sveriges BNP. Regionen placeras högt i internationella rankingar av konkurrenskraft och innovation. 2018 blev Stockholmsregionen utsett som Nordens mest dynamiska region[2] och för andra gång i rad år 2017 som EU:s mest innovativa region[3]. Regionen är även en integrerad del av östra Mellansverige, en storregion som har en ledande roll för hela landets utveckling och internationella konkurrenskraft. År 2050 förväntas drygt 5,7 miljoner människor bo i de sju län som ingår i östra Mellansverige, och av dem kommer 3,4 miljoner bo i Stockholmsregionen, vilket är en fjärdedel av landets befolkning och 50 procent av statens skatteintäkter.

Stockholmsregionen konkurrerar främst med andra storstads- och huvudstadsregioner i Europa och världen. Regionens internationella konkurrenskraft har därför väsentlig bäring på hela landets ekonomi och dess specifika utmaningar kan bli hinder för hela den nationella tillväxten. Den stora näringslivsbredden ger unika förutsättningar för kluster av relaterade företag och erbjuder stordriftsfördelar som skapar ekonomisk tillväxt i hela landet. Konkurrenskraft bygger på en tjänste- och kunskapsintensiv ekonomi med en bred branschsammansättning vilket ger god förmåga att klara ekonomiska kriser. Start-up-scenen är dynamisk och uppmärksammas på många håll i världen. Sysselsättningsgraden är bland de högsta jämfört med andra europeiska huvudstäder. Regionens närhet till och växelverkan med den internationella forskningsvärlden är en viktig komponent i detta. Med regionens hamnar och en internationell flygplats gör regionen till ett viktigt handelscentrum för landet. Regionen har unika särdrag med skärgården, sammanhängande gröna kilar, rika landsbygdsmiljöer, historiska städer och en bebyggd miljö som varierar från medeltid via industrialismens epoker till dagens moderna boendemiljöer vilket gör regionen till ett populärt besöksmål. Tillväxten och den rumsliga expansionen har varit relativt kontinuerlig och har skapat en storstadsregion med en till stora delar urbaniserad landsbygd men också med många funktionella samband över länets gränser. Ett stort antal högklassiga miljöer erbjuder goda utvecklingsmöjligheter, livschanser och upplevelser. Utbildnings- och karriärmöjligheterna är goda. Kulturutbudet och rekreationsmöjligheterna är av internationella toppklass.

Som landets tredje största landsbygdsregion, i befolkning räknat, är lantbruk och livsmedelssektorn av stor betydelse för regionens utveckling. Detta ger möjlighet till ett ökat samspel mellan stad och landsbygd, förbättrad folkhälsa, omställningen till biobaserad ekonomi och en minskning av regionens sårbarhet vad gäller livsmedelsförsörjning. Regionen har arbetat länge med omställningen mot en grönare ekonomi och erbjuder på många sätt goda livsmiljöer för invånarna, med närhet till natur och vatten. Vid sidan av urbaniserad landsbygd finns glesbygd och skärgård med typiska utvecklingsutmaningar.

[2] State of the Nordic Region 2018, 2018:001, Nordiska ministerrådet
[3] Regional Innovation Scoreboard 2017, EU-Commission, DG Grow

Utifrån ovan beskrivna situation befinner sig regionen i en utmanande tid. En nationell utredning avseende kostnadsutjämning har genomförts och remissbehandlas nu. Med det förslag som finns kommer 16 av regionens kommuner att beläggas med en ytterligare omfördelning av medel och Region Stockholms kostnader kommer att öka med 80 procent, från 2 mdkr till 3,6 mdkr. Sammantaget innebär detta att regionen kommer att hamna i ett helt nytt ekonomiskt landskap. Om svaret på frågan hur dessa medel ska kunna omfördelas blir höjd skatt kan det innebära att det ställs krav på högre löner än tidigare, löneökningstakten kommer att öka, vilja att bosätta sig i regionen kommer att minska vilket i sig leder till lägre bostadsbyggnadstakt och därmed minskat behov av arbetskraft i näringslivet i regionen. Detta riskerar att beslutas samtidigt som hela nationen är på väg in i en sämre konjunktur, vilket i sig innebär ett lägre skatteunderlag att fördela. Sammantaget ser regionens aktörer att detta förslag innebär ett lika stort ingrepp i regionens framtida förutsättningar för tillväxt som flera av de stora strategiska beslut som har fattats i regionen för den kommande framtiden. En ökad omfördelning från regionen till andra delar av landet innebär också minskade möjligheter för regionen att utveckla innovativa lösningar för viktiga hållbarhetsfrågor, minskade möjligheter och vilja till risktagande för nya lösningar på miljöproblem och minskade möjligheter för regionen att attrahera internationella företag till regionen, något som skulle stärka hela landet. Genom det förslag som är ute på remiss kommer inte bara Stockholmsregionen att bli förlorare totalt sett, det kommer att innebära att det blir sämre även för andra delar av landet i och med att det som också av staten kallas ”motorn” i svensk ekonomi kommer att hacka betydligt.

Regionens långsiktiga utmaningar

Utifrån regionens i dagsläget unika förutsättningar, den globala påverkan och bedömningar om utvecklingen, har sex långsiktiga utmaningar formulerats i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFS 2050:

1. Att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa
2. Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa
3. Att vara en internationellt ledande storstadsregion i en växande global konkurrens
4. Att minska klimatpåverkan och samtidigt möjliggöra ökad tillgänglighet och ekonomisk tillväxt
5. Att ha en fortsatt öppen region och samtidigt stärka inkluderingen
6. Att öka tryggheten i regionen samtidigt som världen upplevs som osäker

Befolkningstillväxt och behov av bostäder

Urbaniseringen och befolkningsökningen skapar ett högt tryck på Stockholmsregionen. Regionen står för nästan hälften av Sveriges befolkningstillväxt och växer för närvarande med omkring 35 000 invånare om året. Befolkningsökningen sker till stor del genom ett starkt födelsenetto och invandring, varav omkring en fjärdedel är återvändande utlandssvenskar. Det stora antalet nyanlända flyktingar utgör en utvecklingspotential som i större utsträckning behöver tas tillvara. Med lyckad inkludering kan Stockholmsregionen få en utvecklingskraft som håller i sig i många år. Detta är emellertid också en utmaning att hantera där utbildning och arbete står i fokus. Genom att så många som möjligt har tillgång till och kan tillgodogöra sig en kvalitativ utbildning, ökar förutsättningarna för framtida jobbmöjligheter. Samtidigt innebär möjligheten för vuxna att komma i arbete en viktig förutsättning för att skaffa eget boende i någon form. Bostadsfrågan blir därmed central också relativt möjligheterna till inkludering. Det går inte att hantera frågor var för sig, de hänger ihop och måste adresseras

gemensamt. Regionens samlade förutsättningar att hantera dessa utmaningar är en av anledningarna till att regionen inte kan avlövas ytterligare resurser att omfördela till andra delar av landet. Möjligheten att upprätthålla en god kvalitet i utbildningen, kollektivtrafikförsörja en växande befolkning och skapa utrymme, samsyn och ekonomiska förutsättningar för en snabb bostadstillväxt kräver resurser.
Det höga barnafödandet ställer stora krav på barnomsorgen och utbildningssystemet för kommande decennier. Den demografiska utvecklingen medför dessutom en väsentligt ökad efterfrågan på sjukvård, äldreomsorg och anpassade boenden eftersom andelen invånare över 75 år kommer att öka markant i framtiden.

Bostadsbyggandet har under några år ökat i omfattning och tempo till nivåer som inte skådats på tiotals år. Detta är en förutsättning för att regionen ska kunna möta befolkningstillväxten. Marknaden har reglerat sig själv genom att delvis styra om från större lägenheter till mindre. Detta eftersom att kostnaden för bostäder är en förhållandevis stor andel av enskilda hushålls ekonomi. För att underlätta för fortsatt bostadsbyggande måste reglerna för hur och var bostäder kan byggas förändras. Skatterna måste ses över och regleringen på hyresmarknaden likaså. Samverkan med statliga länsstyrelserna måste utvecklas och olika rättsinstansers hantering av överklagande påskyndas. Plan- och planeringsprocesser kan fortsatt ses över för att korta ledtider vid bostadsbyggande. Utan tillräckligt många bostäder, som också av ekonomisk hänsyn kan efterfrågas, kommer vare sig all den arbetskraft som behövs inom olika yrkeskategorier, där det råder brist i regionen kunna flytta hit och fylla dessa platser eller alla unga som fötts och vuxit upp här, stanna kvar och arbeta. Möjligheterna till inkludering kommer avsevärt att försämras om inte bostäder finns att tillgå till rimliga kostnader eftersom att bristen i sig driver människor till att bo inneboende, köpa svarta kontrakt på bostäder eller omöjliggör en så kallad bostadskarriär för dem som går från utanförskap till inkludering.

En väl utbyggd kollektivtrafik och god framkomlighet

En transporteffektiv planering är en förutsättning för att kunna utveckla en region med hög tillgänglighet, goda förutsättningar för bostadsbyggande och verksamheter, samt ett klimatneutralt transportsystem som även bidra till att nå många andra miljömål. En förutsättning för en transporteffektiv planering är att kapacitetsstarka och utrymmeseffektiva färdmedel prioriteras, bland annat genom att gaturummet utformas med hänsyn till kollektivtrafikens och nyttotransporternas behov. De olika transportslagen måste på ett bättre sätt än idag fungera samordnat i ett effektivt och integrerat mobilitetssystem. För att uppnå detta krävs en satsning på bland annat trimningsåtgärder och mindre investeringar som kopplar samman de olika transportslagen för att öka kapaciteten samt att kollektivtrafiken inom och utanför regionen samordnas. Det finns också många möjligheter som ryms inom Smarta mobilitetslösningar för att se över transportbehovet och utnyttja den befintliga trafikinfrastrukturen effektivare, till exempel genom digitala möten och distansarbete istället för arbetsresor respektive reserådgivning.

En funktionell och kapacitetsstark transportinfrastruktur är nödvändig för att alla invånare ska kunna nå viktiga samhällsfunktioner, arbetsplatser och bostäder och för att ge näringslivet goda förutsättningar för att utvecklas. Omfattande investeringar för transportinfrastruktur har beslutats och många projekt genomförs eller planeras. Investeringarna ska bidra till att förbättra förutsättningarna för den regionala tillgängligheten under den kommande 20-årsperioden. Nya investeringar i regionens, men också östra Mellansveriges transportsystem för alla transportslag, kommer att behövas med nat-

ionell och europeisk medfinansiering för att säkerställa att Stockholmsregionen fortsättningsvis kan vara landets tillväxtmotor. För utvecklingen av ett hållbart transportsystem är även investeringar i cykelfrämjande infrastruktur av stor vikt.

De stora kollektivtrafiköverenskommelserna, Stockholmsöverenskommelsen och Sverigeförhandlingen, har på ett förtjänstfullt sätt bidragit till och kommer att bidra till att både bostäder och arbetsplatser kan planeras på ett mycket bättre sätt än tidigare. De stora trafiklösningar som byggs eller kommer att byggas för att underlätta för transporter av olika slag, utan att trängsel och köer som är miljöpåverkande uppstår, måste genomföras. Planering för fortsatta åtgärder på vägar i regionen måste prioriteras av staten eftersom det på många sätt bidrar till att regionen fortsatt kan vara landets motor.

Digitalisering i regionens utveckling

Den digitala utvecklingen är snabb och svår att förutse. Digitaliseringen förändrar och påverkar alla områden, sektorer och verksamheter i samhället. Den snabba förändringskraften är omvälvande för arbetsmarknaden och näringslivet och innebär att befintliga kompetenskrav och roller förändras och att nya roller uppstår. Automatiseringen av arbetsuppgifter som i dag utförs av människor ökar och påverkar i allt större utsträckning även högkvalificerade yrken. Omställningsförmågan inom såväl näringsliv och akademi, som inom transportsystemet, utbildning och offentlig service är därmed avgörande för hur väl regionen kan klara sig i den internationella konkurrensen.

Det finns stora förutsättningar att optimera både fysiska och virtuella system och resurser med hjälp av digital teknik. Uppbyggnad av stora informationsflöden, samt utveckling av artificiell intelligens gör att många tjänster kommer att kunna utföras på nya sätt samtidigt som nya tjänster uppkommer. Frågor om datasäkerhet, integritetsskydd och behov av ett kontinuerligt lärande blir också allt mer viktiga för regionens aktörer att samordna sig och samverka kring.

En väl utbyggd och fungerande digital infrastruktur är grunden för all digital utveckling. I Stockholmsregionen är målet att alla ska ha möjlighet till både mobilt och fast bredband med höga överföringshastigheter. Idag har över 90 procent av befolkningen tillgång till snabbt bredband om minst 100 Mbit/s. Samtidigt finns stora skillnader inom regionen. På landsbygden och i skärgården saknar fortfarande 9 av 10 invånare och en lika stor andel arbetsställen dessa möjligheter. Den pågående utbyggnaden av fjärde generationens mobilkommunikation (4G), liksom femte generationens mobilnät (5G) som är under utveckling. På landsbygden och i skärgården, där många områden idag har låg mobiltäckning och det finns kapacitetsbrister i näten, medför detta en påtaglig sårbarhet.

Kompetensförsörjning

En nyckelfråga för regionens konkurrenskraft är att det finns tillräckligt med kompetens av det slag som efterfrågas av arbetsgivare. Regionens hållbara ekonomiska tillväxt förutsätter att fler har ett arbete som motsvarar deras kvalifikationsnivå där kunskaper, färdigheter och kompetenser från hela arbetskraften tas tillvara oavsett bakgrund och härkomst, kön, ålder, funktionsvariationer och bostadsort. Om regionens samlade sysselsättningsfrekvens ska öka krävs att alla grupper får ett arbetslivsdeltagande. Internationell kompetens hos bland annat nyanlända bör i detta sammanhang i större utsträckning ses som en möjlighet.

Att säkra behovet av högutbildad arbetskraft är centralt för näringslivets konkurrenskraft och för att klara välfärdssektorns utmaningar. Andelen unga med godkänd gymnasiekompetens behöver därför öka. En effektiv kompetensförsörjning gör att alla invånare kan ta tillvara sina förmågor och att företagen kan klara en global konkurrens och framtida strukturomvandling. Den framtida kompetensförsörjningen förutsätter kvalitet i utbildningssystemet och bättre matchning på arbetsmarknaden. Tillgången på utbildningar och utbildningsplatser bör vara i balans och arbetslivet bör vara delaktiga i utbildningarnas utformning och genomförande. Efterfrågan på arbetskraft inom nya yrkeskategorier ska snabbt och effektivt kunna mötas samtidigt som individers behov av kompetensutveckling, förmåga till omställning och möjliggörandet av livslångt lärande ska stärkas.

En förstärkning av storregionalt samarbete och pendlingsmöjligheter i östra Mellansverige är ytterligare en framgångsfaktor för effektivare matchning. En infrastruktur som stärker invånarnas inomregionala tillgänglighet till arbetsplatser kan bidra till ett lättare inträde och en inkludering på arbetsmarknaden. Stockholmsregionen konkurrerar vidare globalt med andra ledande tillväxtregioner. Regionen behöver samverka mer kring attraktionskraften av global talang och påtala samt motverka barriärer för regionens attraktivitet. Det är avgörande för att motverka kompetensbristen inom regionens styrkeområden exempelvis informations- och kommunikationsteknik (IKT), Life Science, högspecialiserad industriell tillverkning men även inom kulturella och kreativa näringar, hälso- och sjukvård och finans. Staten måste i sin planering ta hänsyn till att regionens tillväxt också förutsätter fler utbildningsplatser på nationella utbildningar.

Innovation och utveckling och näringsliv

Att stärka samverkan mellan olika aktörer och samla befintliga tillväxtresurser till internationellt konkurrenskraftiga och attraktiva utvecklingsmiljöer är viktigt. Stockholmsregionen är Sveriges främsta forskningsregion med starka universitet, ett stort antal forskningsinstitut, bredd i näringslivet och en högutbildad arbetskraft. Flera av regionens universitet och högskolor har spetskompetens inom olika forskningsområden och är välkända i internationella sammanhang. Karolinska institutet (KI), Kungliga Tekniska högskolan (KTH) och Stockholms universitet (SU) finns med på flera internationella rankinglistor över världens bästa lärosäten. För att fortsatt vara internationellt ledande behöver samspelet mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor stärkas, samarbetet mellan länen öka, samt god tillgänglighet till och mellan forsknings- och innovationsmiljöerna säkerställas.

De multinationella företagens investeringar i forskning och utveckling indikerar en stark tilltro till Sveriges och Stockholmsregionens innovationskraft. Näringslivet står för cirka 70 procent av alla FoU-investeringar i landet och för 75 procent i Stockholmsregionen. Merparten av alla FoU-investeringar sker i våra globalt verksamma företag. I en internationell jämförelse har Sverige historiskt sett investerat relativt mycket i forskning och utveckling. Investeringarna minskade förvisso i samband med finanskrisen 2008 men har återhämtat sig under de senaste åren.

De flesta regioner inom EU har tagit fram forsknings- och innovationsstrategier med ett smart specialiseringsperspektiv. EU-kommissionen har framfört önskemål om att Stockholmsregionen ska ta fram en sådan. Då finansiering från EU i framtiden förutsätter smart specialisering kommer aktörsgemensamma strategier att tas fram i närtid.

Globaliseringen innebär både ett ökat samarbete och en ökad konkurrens med andra regioner om forskningsresurser, forskare och innovatörer. Det ställer krav på att regionen underhåller och fortsatt utvecklar ett ekosystem för innovation, med tillgång till

relevant kompetens, starka utvecklingsmiljöer, företagskluster, test- och demomiljöer, samt tillgång till strategiska samarbetspartner inom offentlig sektor, akademi, näringsliv. Den internationella tillgängligheten är avgörande för universitetens och högskolornas utbyte med omvärlden, liksom tillgången på kort- och långtidsboenden för gästforskare.

Det pågår ett ständigt arbete för att utveckla Stockholmsregionen till en attraktiv plats för företagande, etableringar, besök och utbyten. Regionen har ett brett näringsliv med ett stort antal branscher och en växande tjänstesektor. Här finns en stark dynamik som underlättat i samband med tidigare ekonomiska kriser. Stora delar av näringslivet har en hög internationell konkurrenskraft och tillväxtpotential. Det gäller speciellt inom kunskapsintensiva områden som kunskapsintensiva tjänstenäringar, information- och kommunikationsteknik och Life Science. Tillverkningsindustrin har näst flest anställda efter Västra Götaland. Storföretag som Ericson, Scania och Astra Zeneca har en viktig roll för export, avancerad produktion och samverkan med akademi, offentliga aktörer och andra delar av näringslivet. Samtliga delar av näringslivet är beroende av utbyggd kollektivtrafik, god framkomlighet för transporter av varor och personer samt en god bostadsmarknad. En god hälso- och sjukvård och skolor av hög kvalitet skapar stark konkurrenskraft för regionen och måste därför värnas och utvecklas.

Stockholmsregionen fortsätter att fånga intresset hos investerare över hela världen. Möjligheterna att hitta kapital för små och medelstora företag, i ett internationellt perspektiv, under flera år varit mycket goda. Regionen har också blivit en nod för multinationella företags huvudkontor. Stockholmsregionen konkurrerar med andra- och i många fall väsentligt större regioner om att locka till sig nya investeringar och etableringar. Som region i ett litet och exporterande land i Europas utkant är Stockholmsregionen beroende av att den fria rörligheten av varor, tjänster, personer och kapital upprätthålls. Det handlar även om att fortsatt vara proaktiv och uppsökande i regionens internationella marknadsföring. Den internationella tillgängligheten och handeln med andra marknader behöver stärkas samtidigt som olika hinder så som brist på arbetskraft, regional transportinfrastruktur och tillgängliga bostäder åtgärdas. Kommunernas roll i det näringslivsfrämjande arbetet behöver utvecklas.

Prioriteringar för regionalt tillväxtarbete

Flernivåstyrning

Europa 2020-strategin, målen för EU:s sammanhållningspolitik, samt prioriteringarna i EU:s strategi för Östersjöregionen är utgångspunkter för nationella och regionala mål samt prioriteringar under nuvarande programperiod. Många av de utmaningar som drivs av de redovisade globala trenderna de kommande tio åren måste hanteras i städer, storstäder och storstadsregioner. Därför har EU-kommissionen föreslagit att ytterligare stärka den hållbara stadsutvecklingen i EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2021–2027. EU-kommissionen står i början av arbetet inför nästa programperiod och har hittills lanserat förslag på fem särskilda politiska mål för sammanhållningspolitiken:

1. **Ett smartare EU** genom innovation, digitalisering, ekonomisk omvandling och stöd till små- och medelstora företag.
2. **Ett grönare, koldioxidfritt EU** där man genomför Parisavtalet och investerar i energiomställning, förnybar energi och klimatåtgärder.
3. **Ett mer sammanlänkat EU** med strategiska transportnät och digitala nät.
4. **Ett mer socialt EU** som följer principerna i den europiska pelaren för sociala rättigheter och stöder bra arbetstillfällen, utbildning, kompetens, social inkludering och en jämlik hälso- och sjukvård.
5. **Ett EU som står närmare medborgarna** genom att stödja lokala utvecklingsstrategier och hållbar stadsutveckling i hela EU.

Det övergripande nationella målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet, med en stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 konkretiserar regeringens prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna i strategin är:

- Innovation och företagande,
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet,
- Kompetensförsörjning,
- Internationellt samarbete.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFS 2050 är regionplan och tänkt att utgöra grunden för den regionala utvecklingsstrategin. Den är en sammanvägning av rumsliga och icke-rumsliga utvecklingsfrågor på regional nivå. Planen visar på regionens långsiktiga utmaningar och uttrycker regionens samlade vilja. Den fungerar som en gemensam plattform för regionens aktörer och för samverkan inom Stockholmsregionen och med länen i östra Mellansverige.

Visionen är att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion. För att möjliggöra visionen har fyra långsiktiga mål formulerats med sikte mot 2050:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Prioriteringar för Stockholmsregionen

Sammantaget har en mängd utmaningar, möjligheter och möjliga prioriteringar identifierats. I denna redovisning ligger tyngdpunkten på det som har bedömts vara kritiskt för en nivåhöjande utveckling i Stockholmsregionen samt det som utgör arenan för det regionala tillväxtarbetet. Ambitionen är att skapa en konsekvent linje mellan politiska mål och viljeinriktningar på de olika styrnivåerna och att skapa förutsättningar för ökad samverkan för att kunna hantera de särskilda utmaningar som Stockholmsregionen har att lösa. Nyckelbegrepp i sammanhanget är hållbar utveckling, resiliens och uthållighet.

Nio regionala prioriteringar

Nedan beskrivs de nio regionala prioriteringar som identifierats i RUFS 2050. Prioriteringarna är tvärsektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser samt finansiella resurser med fördel kan samordnas. En kraftsamling behövs för att uppnå visionen att bli Europas mest attraktiva storstadsregion, uppnå de långsiktiga regionala målen, bidra till de nationella prioriteringarna och de förslagna politiska målen för EU:s sammanhållningspolitik.

1. Öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer

→ Kopplar till EU-målen *Ett grönare, koldioxidfritt EU; Ett mer socialt EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till den nationella prioriteringen *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*
→ Kopplar till RUFS mål *En tillgänglig region med god livsmiljö*

2. Styra mot ett transporteffektivt samhälle

→ Kopplar till EU-målen *Ett grönare, koldioxidfritt EU; Ett mer sammanlänkat EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till den nationella prioriteringen *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*
→ Kopplar till RUFS mål *En tillgänglig region med god livsmiljö*

3. Ta tillvara kompetensen och underlätta matchningen på arbetsmarknaden

→ Kopplar till EU-målen *Ett smartare EU; Ett mer socialt EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till den nationella prioriteringen *Kompetensförsörjning*
→ Kopplar till RUFS mål *En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region*

4. Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet

→ Kopplar till EU-målen ***Ett*** *mer socialt EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till de nationella prioriteringarna *Attraktiva miljöer och tillgänglighet; Kompetensförsörjning*
→ Kopplar till RUFS mål *En jämställd, jämlik och inkluderande region*

5. Stärka förutsättningarna för alla barn och unga att gå vidare till studier och arbete

→ Kopplar till EU-målet *Ett smartare EU; Ett mer socialt EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till nationell prioritering *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*
→ Kopplar till RUFS mål *En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region*

6. Stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer

→ Kopplar till EU-målet *Ett smartare EU, grönare, mer sammanlänkat EU*
→ Kopplar till den nationella prioriteringen *Innovation och företagande*
→ Kopplar till RUFS målet *En ledande tillväxt- och kunskapsregion*

7. Stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och ökad internationell handel

→ Kopplar till EU-målen *Ett smartare EU, grönare; Ett mer sammanlänkat EU*
→ Kopplar till nationell prioritering *Innovation och företagande*
→ Kopplar till RUFS mål *En ledande tillväxt- och kunskapsregion*

8. Öka andelen förnybara drivmedel och el i transportsektorn

→ Kopplar till föreslagna EU-målen Ett *smartare EU; Ett grönare, koldioxidfritt EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till de nationella prioriteringarna *Innovation och företagande; Attraktiva miljöer och tillgänglighet*
→ Kopplar till RUFS mål *En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp*

9. Utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor

→ Kopplar till EU-målen Ett *koldioxidfritt E; Ett mer sammanlänkat EU; Ett mer socialt EU; Ett EU närmare medborgarna*
→ Kopplar till de nationella prioriteringarna *Innovation och företagande; Attraktiva miljöer och tillgänglighet*
→ Kopplar till RUFS mål *En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp*

Bilaga 1 Utvecklingsbehov avseende samverkan med myndigheter

Flertalet myndigheter har idag instruktioner om att samverka med ”berörda myndigheter, kommuner och landsting samt andra berörda parter” i sina verksamheter. Länsstyrelsen har därtill uppdraget att främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Fem av tio tillfrågade myndigheterna svarade på förfrågan om utvecklingsbehov kring samverkan. Dessa var Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelsen, Polismyndigheten och Naturvårdsverket. Givet de stora skillnaderna i de svarande myndigheternas uppdrag och komplexiteten i dessa, är respektive myndighets utvecklingsbehov mycket verksamhetsspecifika. I regionen finns en stor vilja från myndigheterna att fortsätta bidra till att utveckla samverkan med olika regionala aktörer i det regionala tillväxtarbetet.

19 av regionens 26 kommuner svarade på förfrågan om utvecklingsbehov kring samverkan med statliga myndigheter. Förfrågan var riktad mot berörda kommunala förvaltningar. En del svar skickades in av respektive kommuns tillfrågade förvaltning, en del svar skickades in av respektive kommuns centrala förvaltning.

Inom regionen finns ett omfattande samarbete mellan kommunerna och myndigheter kring det regionala tillväxtarbetet. Ett flertal myndigheter förekommer i flera olika verksamhetsområden. De statliga myndigheter som de svarande kommunerna nämnt i detta sammanhang är främst Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Polisen och Länsstyrelsen.

De svarande kommunerna upplever generellt att det finns ett behov av högre grad av samarbete och samverkan med statliga myndigheter och att det finns stora utvecklingsbehov. Region Stockholm har valt att nedan specificera några av dessa behov:

- Det finns en efterfrågan att statliga myndigheter i sig måste samverka i större utsträckning och att det även där finns utvecklingsbehov, till exempel rörande *målkonflikter*, där myndigheter ibland ger dubbla budskap som motverkar varandra.
- Det efterfrågas en förbättrad dialog, samverkan och samarbete och detta spänner i stort sett över varje kommunalt verksamhetsområde. Bland annat beskriver kommunerna att det behöver utvecklas tydliga, strategiska och *gemensamma arbetssätt* mellan myndighet och kommun för att nå gemensamma målgrupper.
- Myndigheternas förståelse för den kommunala nivåns förutsättningar, utveckling och behov kan förbättras genom tätare dialog. Ett utvecklingsområde kopplat till denna utmaning är att förbättra samordningen av olika insatser utifrån *lokala förutsättningar*.
- Det finns ett behov av *ökad tydlighet i rollfördelning samt ansvarsfördelning* mellan kommuner och olika statliga aktörer. I vissa fall finns också en otydlighet om var ansvaret för vissa frågor ligger på den nationella nivån och vart kommunerna ska vända sig. En väg framåt kan vara en sömlös samverkansmodell med en förbättrad samsyn på gemensamma uppdrag samt mer etablerade formella samverkansstrukturer. Detta skulle innebära en ökad tillgänglighet, transparens och snabbhet.
- Ett annat generellt utvecklingsbehov rör informationsutbyte och *digital kommunikation* samt utveckling av e-tjänster riktade till medborgarna.

Bilaga 2 Näringslivets syn på regionala prioriteringar

I dialogen med näringslivets representanter framkommer att de i stort delar de regionala prioriteringarna. Det som lyfts fram av flest och som ses som mest akut är att öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer. Bostadsmarknaden anses inte fungera tillfredsställande i regionen idag och det gäller både för låg- och höginkomsttagare. Bostadsmarknaden ses som en grundsten för att ha en fungerande region och är i förlängningen en fråga om kompetensförsörjning. Den kompetens företagen behöver måste också ha någonstans att bo. Dagens bostadssituation försvårar rekrytering och utveckling av företagen.

Kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden är också något som prioriteras högt. Företagen lider idag av kompetensbrist på många områden och efterlyser satsningar på livslångt lärande, arbetskraftsinvandring, matchning med mera. Företagen ser också utmaningar i en snabbt föränderlig arbetsmarknad till följd av digitalisering och ser i det perspektivet behov av yrkesutbildning och omställningsbarhet samt livslångt lärande.

Även effektiva transporter prioriteras högt. Miljöfrågan ses som självklar och det efterlyses kollektivtrafiksatsningar och elektrifiering. Effektiva transporter krävs både för långväga gods, inomregional logistik samt för persontransporter och arbetskraftens rörlighet. Mer samordning och dialog kring godstransporter efterlyses särskilt.

Eftersom näringslivet i Stockholmsregionen till stora delar är globalt och kunskapsintensivt välkomnas också prioritering av starka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer. Det ses som viktigt för näringslivets långsiktiga utveckling och ställning i den globala konkurrensen.

Perspektiv där näringslivets representanter efterlyser utveckling och fördjupning rör främst digitalisering, trygghet och företagsperspektiv. Digitalisering ses som en fråga som skär tvärs över prioriteringarna och som utsätter samhället för ett stort förändringstryck. Trygghetsfrågorna efterlyses främst i perspektiv av personlig trygghet: trygghet på arbetsplatsen, trygghet i det offentliga rummet och tillit mellan människor. Företagarperspektivet lyfts upp både i perspektiv av vilka konsekvenserna blir för företagen utifrån offentliga satsningar men också i betydelsen av satsning på småföretagande och entreprenörskap.

Avslutningsvis konstateras samfällt att många EU-satsningar har fokus på små- och medelstora företag men att dessa sällan har resurserna för att hantera den administrativa kostnad som är förknippad med att delta i EU-program. Här efterlyses ett smidigare regelverk och minskad byråkrati kring stödprogram och satsningar.